

BABIE LETO

Počasiu babieho leta patrí k tzv. singularitám, čiže ide o viac menej pravidelne sa opakujúci jav. Názov babie leto má podľa mýtov naozaj zaujímavé vysvetlenie. Jemné vláčenká pavučín poletujúce vo vetre pripomínajú sivé vlasy starých žien. Meteorológovia rozumejú pod týmto pojmom obdobie suchého, málo veterného a cez deň teplého počasia, ktoré sa v Európe vyskytuje v septembri a októbri. Príčinou je častý výskyt rozsiahlej a z časového hľadiska stabilnej tlakovej výše nad strednou a južnou Európou v tomto období. Pri málo oblačnom počasi býva pomerne veľká amplitúda teploty, 15 až 18 stupňov, čo znamená, že noci bývajú už chladné, ráno sa môže vyskytnúť aj prízemný mráz alebo sa vytvárajú hmla, no popoludní je pokojné, slnečné a príjemne teplé počasie.

V prvej polovici septembra je slnečné žiarenie ešte také silné, že v tlakovej výši pri malej oblačnosti stúpa teplota až do 30 stupňov. To je takzvané neskoré leto. Typické babie leto nastáva až v druhej polovici septembra a v prvej polovici októbra.

V Čechách sa hovorí o "létě sv. Václava" (28.9), v Nemecku o "lete sv. Michaela" (29.9) alebo až o lete Všetkých svätých (1.11.). Vo Francúzku sa obdobie s podobným charakterom počasia pripisuje sv. Móricovi (22.9.), sv. Denisovi (9.10.) a v niektorých krajoch dokonca až svätému Martinovi (11.11.) - ten je u nás už znamením prvého sneženia. V Anglicku majú leto sv. Lukáša (18.10).

Výskyt a trvanie Babieho leta v jednotlivých rokoch je veľmi rozdielne a takisto hodnotenie môže byť rôzne. Podľa nemeckého meteorológa Flohna sa v priemere vyskytuje v období od 21.septembra do 2.októbra. My sme si pre naše zhodnotenie vybrali obdobie od 21.9. do 20.10. za posledných desať rokov (2000 – 2009) a spracovali sme údaje z klimatologických staníc:

Bratislava - letisko 133 m n.m.

Hurbanovo 115 m n.m.

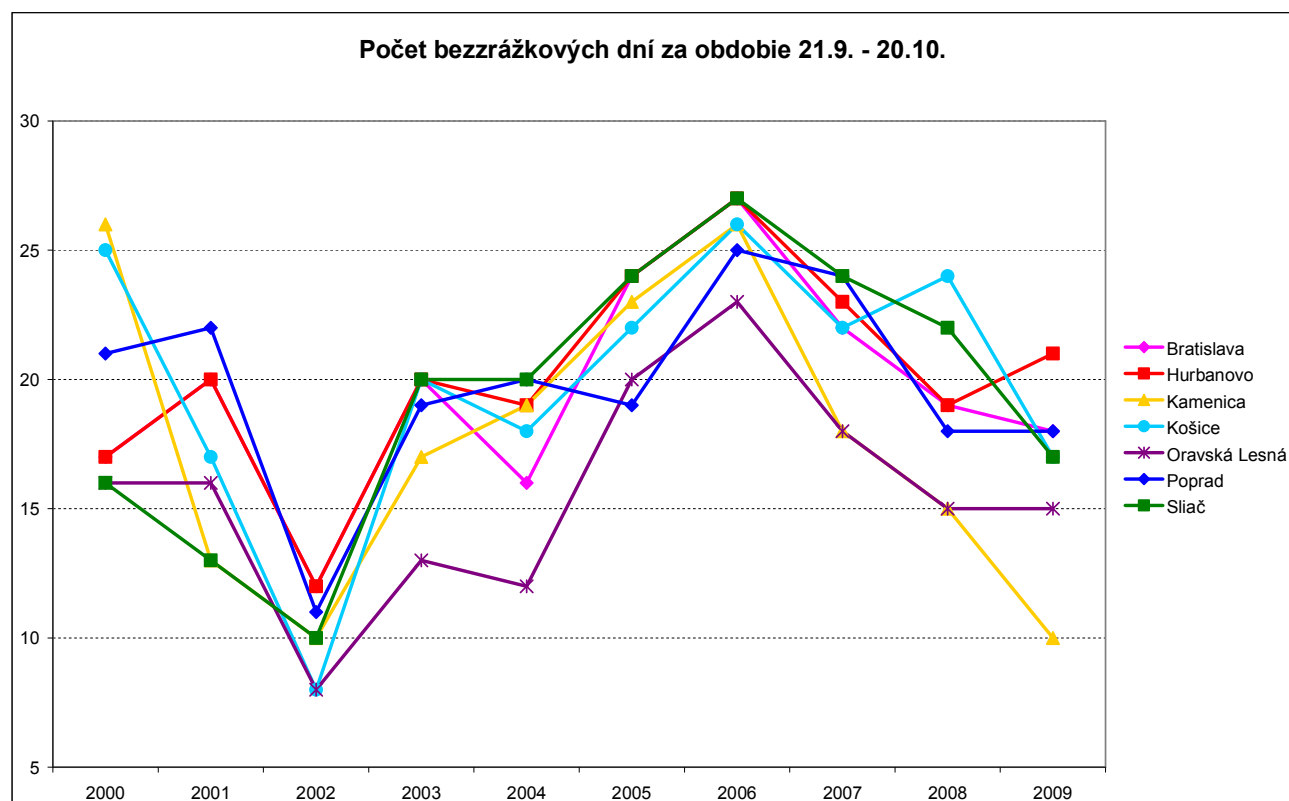
Sliač 313 m n.m.

Oravská Lesná 780 m n.m.

Poprad 694 m n.m.

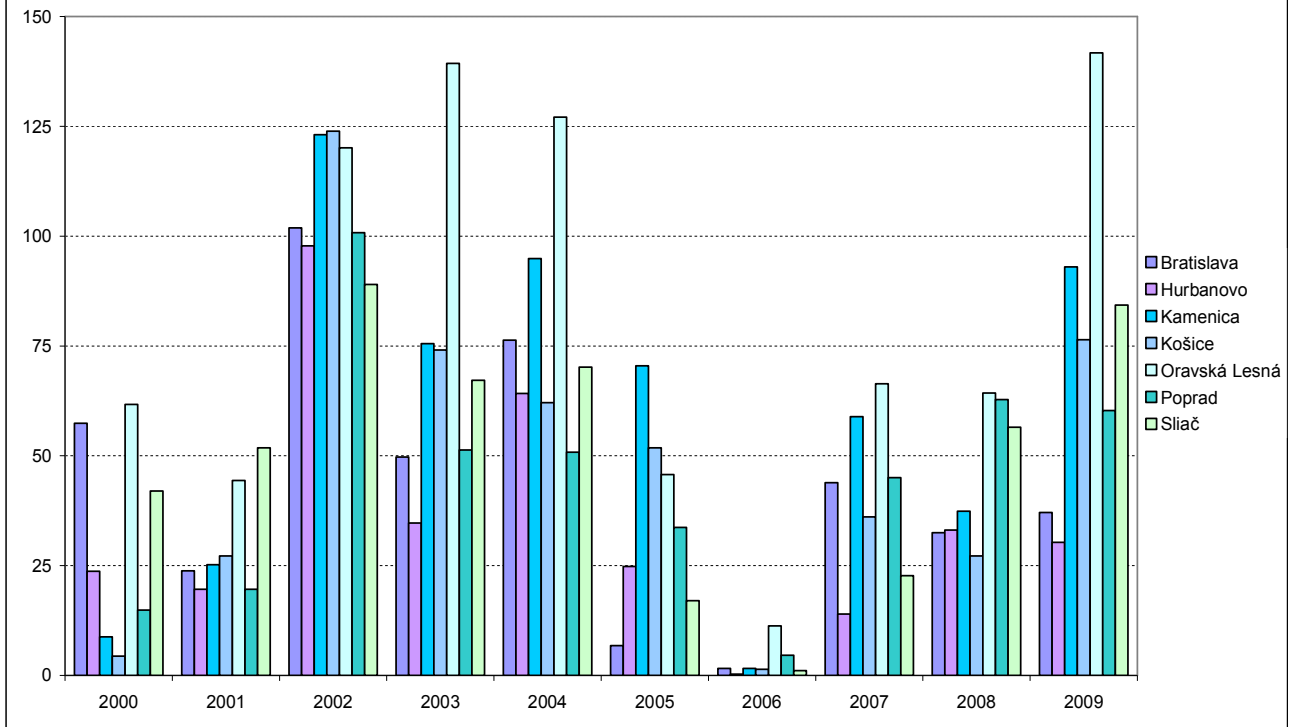
Košice - letisko 230 m n.m.

Kamenica nad Cirochou 176 m n.m.

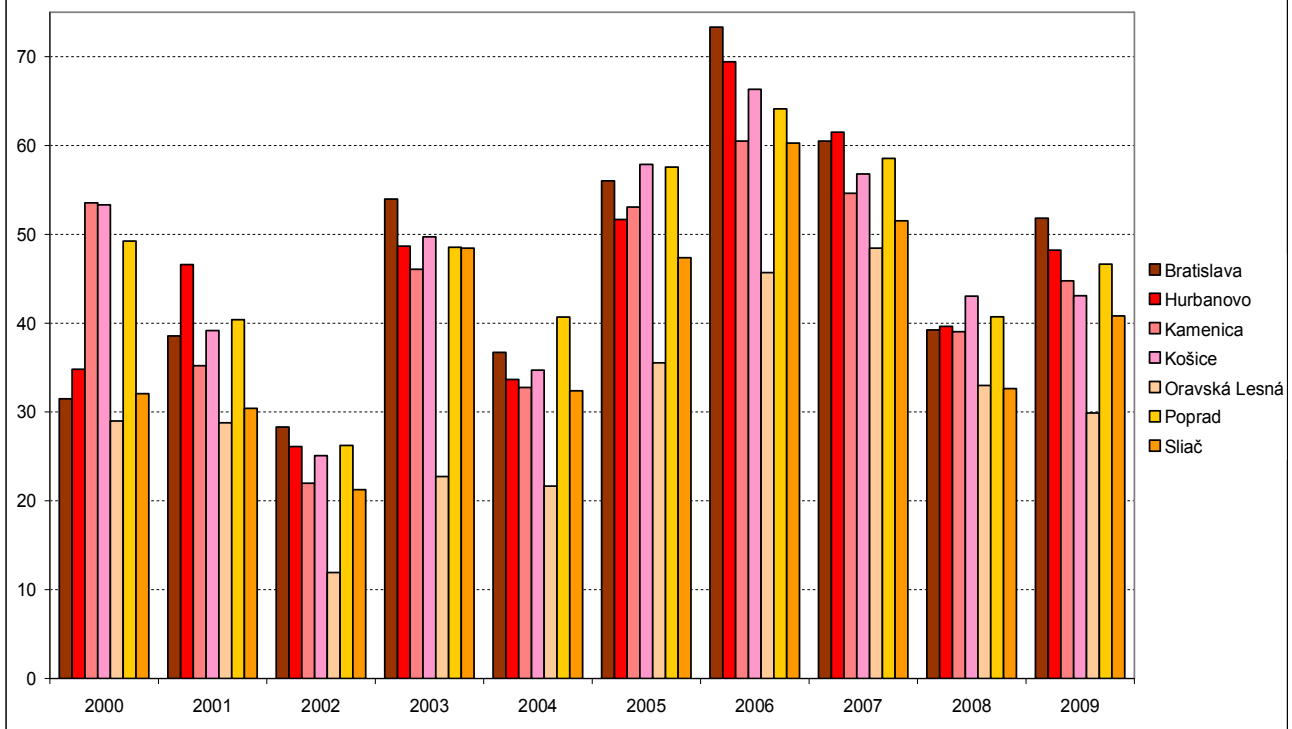

* *bezzrážkový deň – denný úhrn zrážok je menší alebo rovný 0,0 mm*

Úhrny zrážok (mm) za obdobie 21.9. - 20.10.

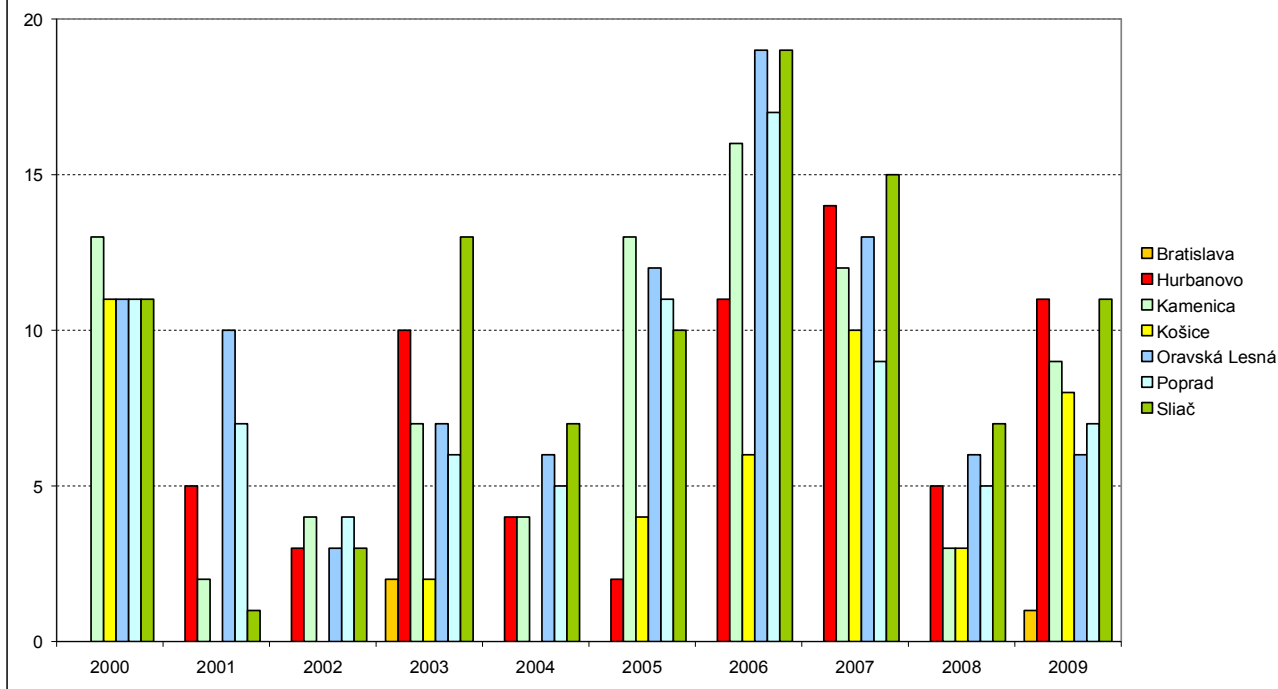

Relatívny slnečný svit (%) za obdobie 21.9. - 20.10.

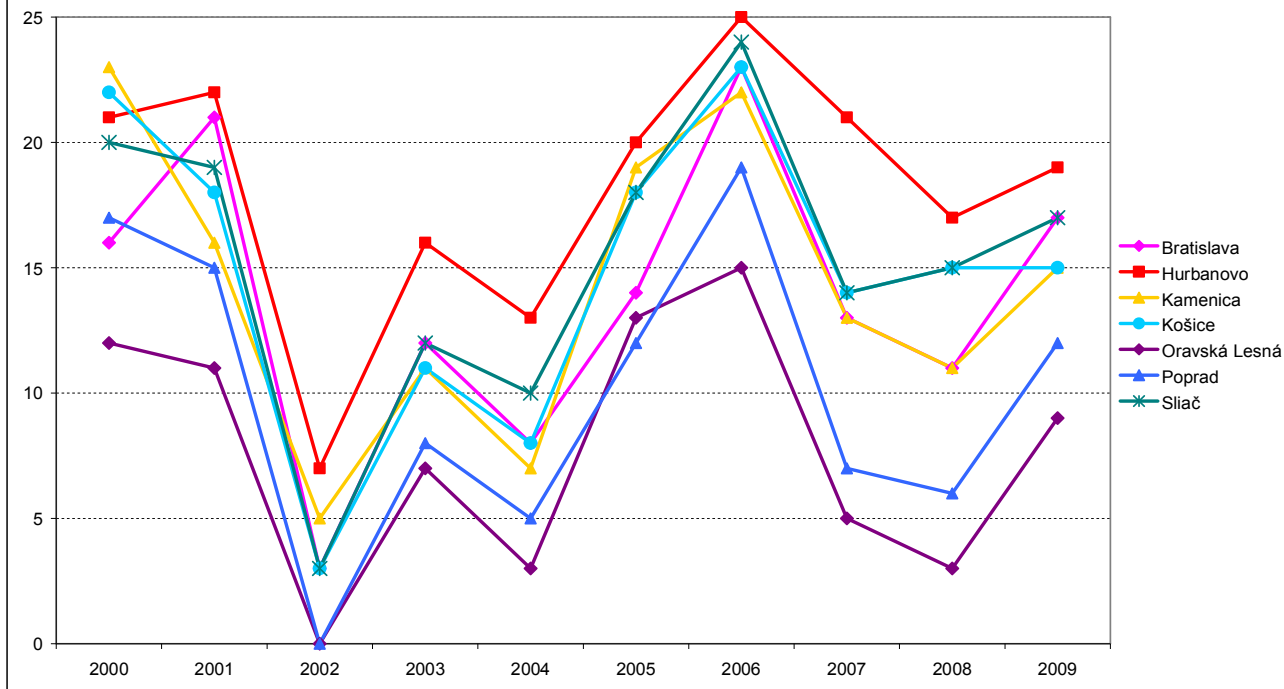
* relatívny slnečný svit – pomer medzi skutočným úhrnom slnečného svitu a astronomicky možným úhrnom slnečného svitu za obdobie 21.9. – 20.10.

Počet dní s dennou amplitúdou teploty > 15 °C za obdobie 21.9. - 20.10.

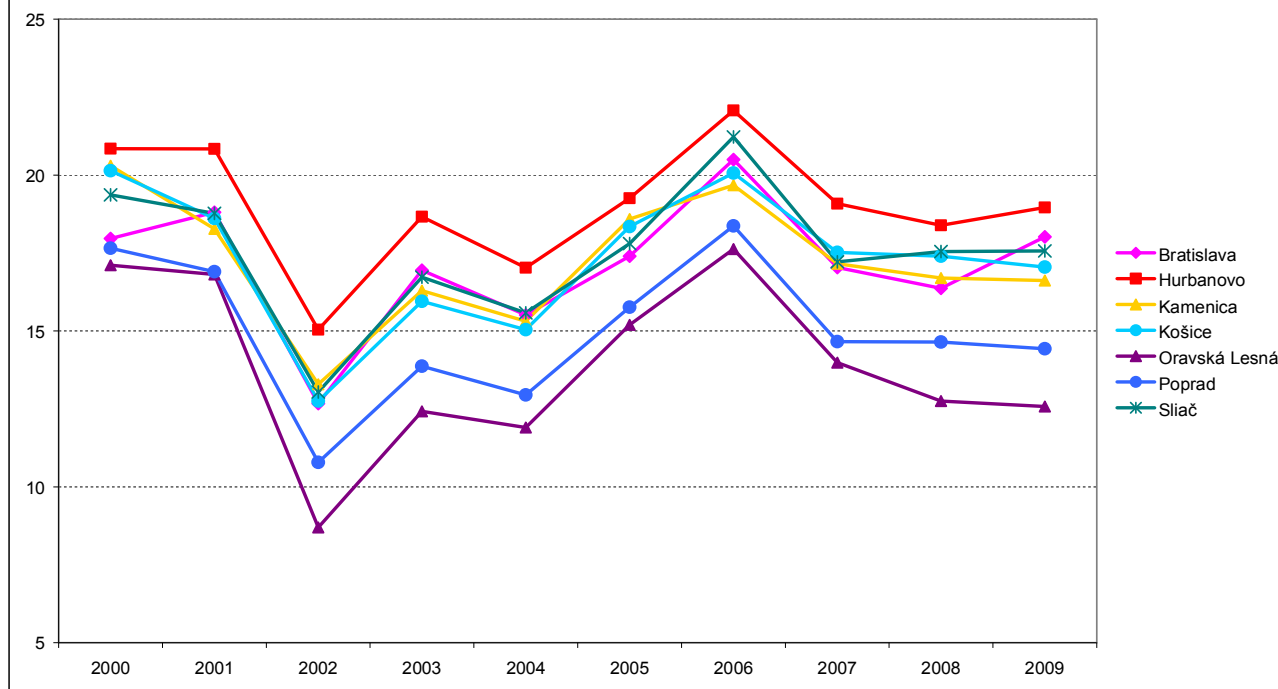

* amplitúda teploty – rozdiel medzi maximálnou a minimálnou dennou teplotou

Počet dní s maximálnou teplotou > 18 °C za obdobie 21.9. - 20.10.

Priemerná maximálna teplota (°C) za obdobie 21.9. - 20.10.

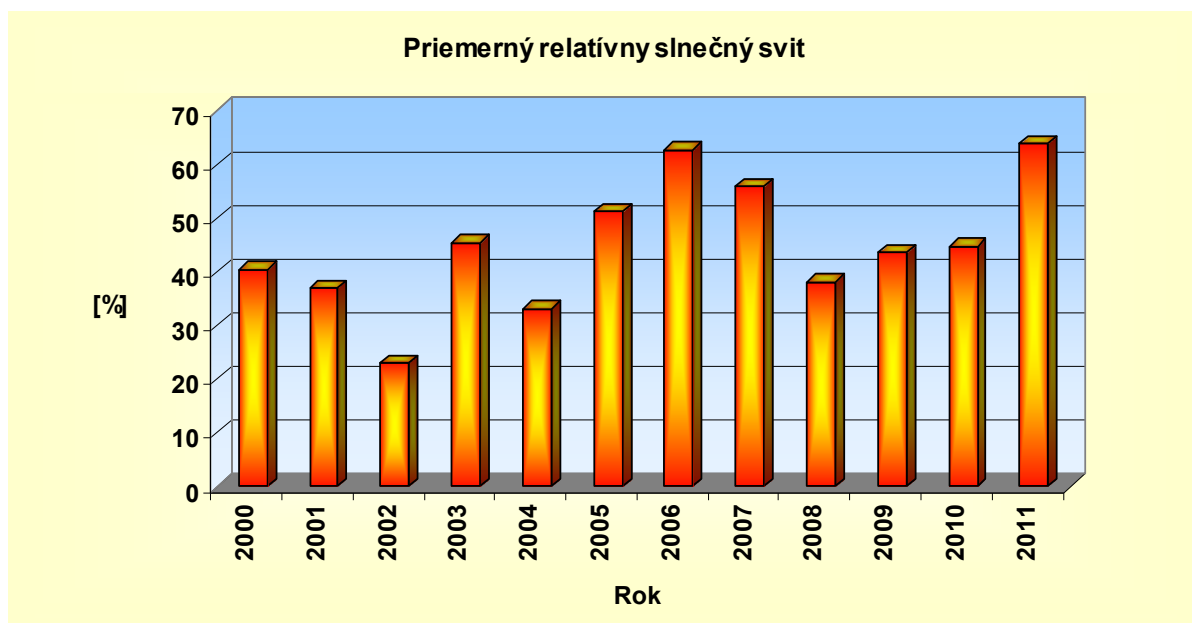
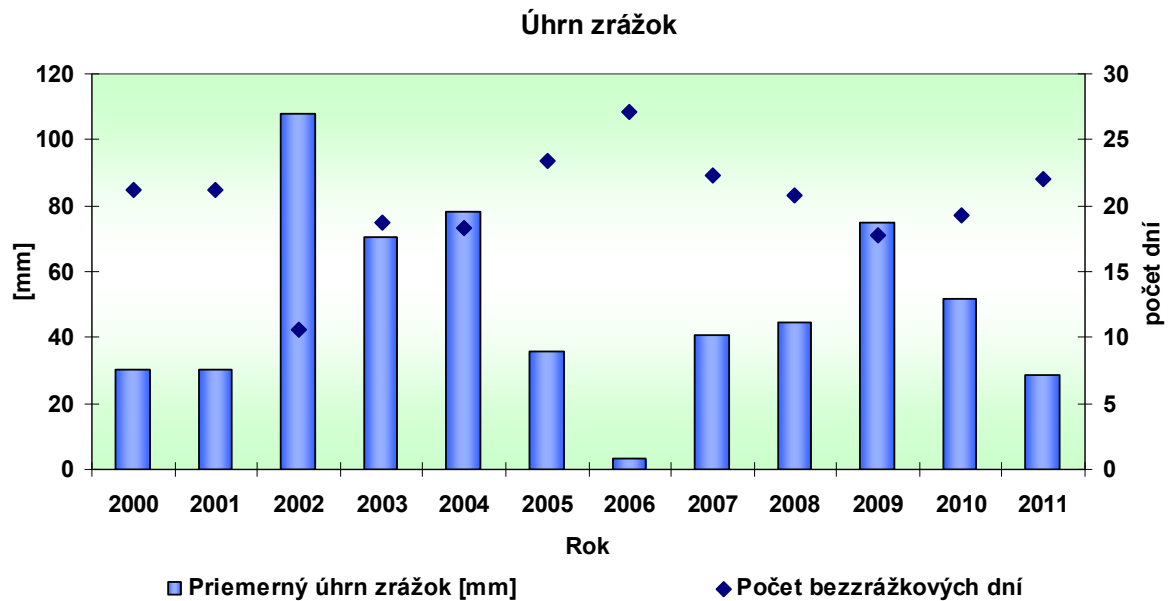

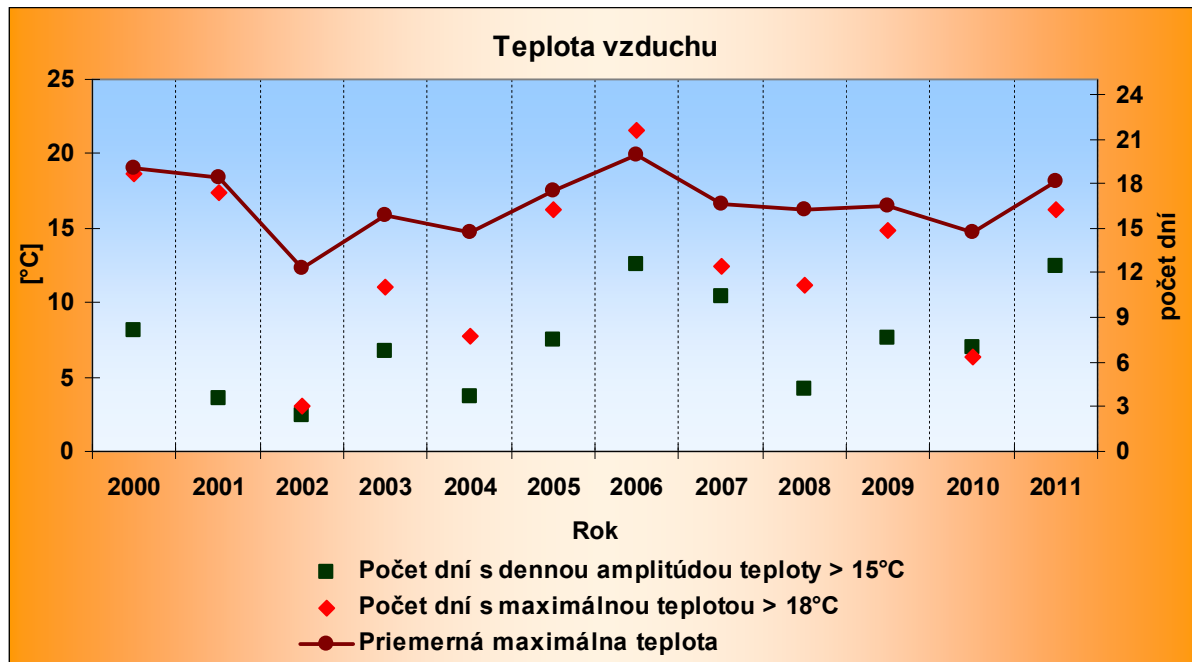
Z nášho hodnotenia posledného desaťročia vyplynulo, že charakteristické babie leto s minimálne piatimi po sebe idúcimi peknými slnečnými a bezzrážkovými dňami sa vyskytovalo v rokoch 2005, 2006 a 2007. Najchladnejšie obdobie bez známk babieho leta bolo v roku 2002, zvyšné hodnotené roky mali babie leto prerušované, napr. rok 2009 so skorším nástupom. Pri vyhodnocovaní údajov (zrážky, slnečný svit, maximálna teplota, amplitúda teploty) sa vzhľadom na členitý reliéf Slovenska prejavili regionálne rozdiely na jednotlivých staniach.

Zo zverejnených hodnotení babieho leta koncom 20. storočia vyplynulo, že od roku 1991 ťažko hovoriť o babom lete, charakteristické počasie s tlakovou výšou trvalo menej ako 3 po sebe idúce dni (výnimkou bol rok 1995). Podľa niektorých klimatológov sa v 21. storočí typické babie leto vyskytlo v roku 2005 po prvý krát, čo potvrdilo aj naše spracovanie klimatických údajov.

Pri aktualizácii singularity Babie leto za roky 2010 a 2011 sme spracovali denné klimatické údaje: maximálna teplota vzduchu, amplitúda teploty (rozdiel medzi maximálnou a minimálnou dennou teplotou vzduchu), slnečný svit a úhrn zrážok v období od 21.9. do 20.10.

V grafickom spracovaní sú prezentované priemerné klimatické údaje za jednotlivé roky 2000 až 2011 zo 7 klimatologických staníc: Bratislava- letisko, Hurbanovo, Sliac, Oravská Lesná, Poprad, Košice- letisko a Kamenica nad Cirochou.

V porovnaní obdobia 21.9. - 20.10.2010 a 2011 s rokmi 2000 až 2009, pri zhodnutí bezrážkových dní sa ich najviac vyskytlo v roku 2006, avšak pri počte 15 po sebe idúcich pekných slnečných a bezrážkových dní je výnimočným rok 2011. Pri hodnotení úhrnov zrážok boli najnižšie úhrny v roku 2006, rok 2011 bol druhým najmenej daždivým v poradí. Najvyššie hodnoty (do 76 % v Bratislave) priemerného relatívneho slnečného svitu boli v roku 2011.

V roku 2011 sa od 25.9. do 4.10. vyskytlo najviac dní s amplitúdou teploty vzduchu nad 20 °C, na Sliachi to bolo 6 dní.

Priemerná maximálna teplota vzduchu bola najvyššia v rokoch 2006, 2000, 2001 a 2011. Najvyššie maximálne denné teploty boli na hodnotených staniciach namerané v roku 2003, konkrétne od 21. do 23. septembra (od 26,1 °C v Oravskej Lesnej do 31,1 °C v Hurbanove).

Babie leto roku 2011 bolo výnimočné tým, že súvisle nadviazalo na neskoré leto. Od začiatku nášho zhodnotenia 21.9. až do 5.10. sa na štyroch hodnotených staniciach vyskytli samé bezrážkové dni. Počas týchto dní dosahovali na južnejšie položených staniciach denné maximálne teploty vzduchu do 6. októbra hodnoty nad 20 °C. Bolo prekonaných niekoľko teplotných rekordov. V niektorých krajinách sa hovorí o lete Všetkých svätých (1.11.), niekde trvá podľa pranostiek Babie leto až do 11.11. Aj tento rok môžeme hovoriť o mimoriadne dlhom babom lete, kedy pavučinky poletujú ešte aj začiatkom novembra.